

Miten heikossa asemassa olevia nuoria voidaan tukea palveluissa?

Mirja Määttä

Tutkija, VTT, Kohtaamo-hanke

Keski-Suomen ELY-keskus

(Itä-Suomen yliopisto)

Tarve muutokselle nuorten palveluissa

- ▶ Nuorten etuus-, palvelu- ja koulutusjärjestelmässä erilaisia avun saamisen esteitä ja tuen yhteensovittamattomuutta.
- ▶ Viranomaiset ja ammattilaiset voivat piirittää nuorta, suunnitella toimenpiteitä ja ohjata kukin oman toimivaltansa, lainsäädäntönsä ja ohjeistustensa mukaisesti eteenpäin, mutta nuori ei välttämättä koe tulleen kohdatuksi ja autetuksi asiassaan.
- ▶ Raportteja ja analyyseja on paljon: samat kohtaamattomuuden, päällekkäisen työn ja tietojenvaihdon ongelmat tuntuvat toistuvan kuin 15 tai 20 vuotta sitten.
- ▶ Pohdimme Parempia ratkaisuja -raportissamme, mikä muutosta estää. Miksi tieto ei muuta käytäntöjä? Esitämme myös politiikkasuosituksia ja konkreettisia esimerkkejä, miten eteenpäin.
- ▶ Kirjallisessa lausunnossa tiivistelmä Myrskylän analyyseistä työn ja koulutuksen ulkopuolisista.

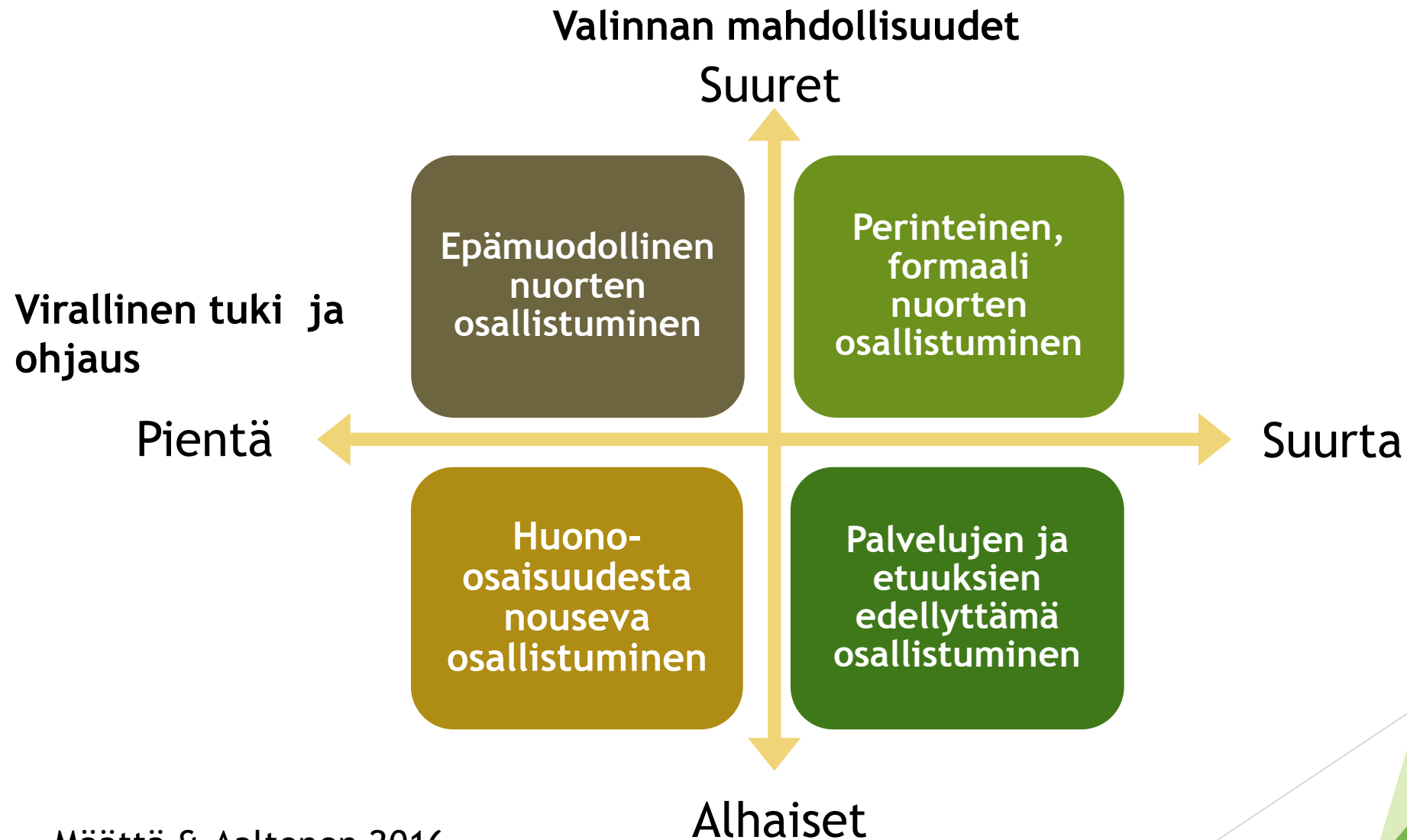
Politiikkasuositukset

- ▶ nuorten matalan kynnyksen palvelu tarvitaan jokaiseen kuntaan
 - ▶ monialaista tukea tarvitsevalle nuorelle on saatava omatyöntekijä ja yksi selkeä suunnitelma
 - ▶ nivelvaiheansoista on päästävä tuen jatkuvuuteen
 - ▶ toimeentulotuen sijaan tarvitaan tulevaisuustuki
 - ▶ nuorten tukijärjestelmää on johdettava kokonaisuutena.
 - ▶ Parempia ratkaisuja työn ja koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten tukemiseen
- http://vnk.fi/documents/10616/1456483/VNK+16_2015.pdf/2efb35eb-0f6e-4428-93bf-5998df7d983d

Nuori osallisena palveluissa?

- ▶ Vaikeimmassa asemassa olevien nuorten tilanne on paradoksaalinen: heidän toimijuutensa tarvitsee eniten vahvistumista, mutta palvelujärjestelmä saattaa jopa lamaannuttaa sitä lisää. (Aaltonen ym. 2015)
- ▶ Kokonainen nuori ja hänen näkökulmansa hukkuvat helposti erilaisten diagnoosien ja työelämä- ja opiskelulähtöisten statusten joukkoon. Palvelut ponnistavat usein käyttäjien tarpeiden sijaan palvelujärjestelmän toimintalogiikasta. (Alanen 2015, Parempia ratkaisuja... luku 9)
- ▶ Nuoren näkökulmasta luukuttava järjestelmä toimii järjettömästi.

Nuorten osallistumisen ja osallistamisen moninaisuus

Aktivointi, velvoitteet ja sanktiot

- ▶ Aktivoiva sosiaalipolitiikka ja työvoimapolitiikka sekä osallistava sosiaaliturva ovat keskeisiä heikossa asemassa olevia nuoria koskevia politiikkoja. Oleellista on saattaa nuoria aktiivitoimiin: koulutukseen, työelämään tai kuntoutukseen.
- ▶ Nuorten tukemiseen kytkeytyy velvoitteita ja sanktioita, joilla pyritään sitouttamaan, vastuuttamaan ja osallistamaan toimeentulotuen ja työhallinnon asiakkaita.
- ▶ Palveluihin ja tukiiin liittyvät odotukset ja sanktiot saattavat estää luottamuksellisen tukisuhteen syntyä sekä aikaa vieviä kypsymisen prosesseja.
- ▶ Ne voivat ajaa nuoria pois palvelujen piiristä.

Vapaaehtoisuus ja pakot

- ▶ Ammatillisen puuttumisen ja kohdennetun tuen tarjoamisen taustalla on aina ammatillisia huolia, riskiarviointeja, havaittuja toimijuuden puutteita nuoren elämässä.
- ▶ Nämä nuoren elämää ja tarpeita koskevat tulkinnat ja puuttumisen menetelmät eivät välttämättä ole nuoren mielen mukaisia.
- ▶ Siten osallistumisen pakkojen ja velvoitteiden hyväksyminenkin on epävarmaa.
- ▶ Nuoren osallistumistavoista ja vaihtoehtoista on siis neuvoteltava. Järjestelmän vaateet on avattava nuorelle.
- ▶ Järjestelmää, joka tiputtaa nuoria ulos, pitää muokata!

Kohdennettu nuorten tukeminen ja osallistumisen dilemmat

Puuttumisen dilemma:

- ▶ Millaisen palveluihin ja koulutukseen liittyvän tuen ja kontrollin nuoret hyväksyvät, kun mutkia ja pettymyksiä on jo kertynyt?
 - ▶ Mikä on oikea ja hyvä tapa tukea tätä nuorta?

Eteenpäin pääsyn dilemma:

- ▶ Onko yhteiskunta valmis ottamaan vastaan erilaisia nuoria?
 - ▶ Onko kärsivällisyyttä ohjaukseen ja siirtymien tukemiseen?

Nuoret ovat vastaanottavaisia tukitoiminnalle

- ▶ joka lähtee vapaaehtoisuudesta
- ▶ on nuoria ymmärtävää ja arvostavaa, nuorilähtöistä, joustavaa
- ▶ sisältää yhteisöllisiä / ryhmäkokemuksia
- ▶ tuottaa tietoja ja taitoja, joista hyötyä.
 - ▶ MacDonald & March 2005; Määttä & Saastamoinen
- ▶ Aktivointi voi toimia, jos se
- ▶ sisältää mahdollisuuden pysyvään yhteiskuntaan kiinnittymiseen ja ymmärtää muunkin kuin koulutus- ja työelämäintegraation merkityksen
- ▶ tietää ja tuntee asiakkaiden elämäntilanteen ja reittejä eteenpäin
- ▶ on hyvin organisoitua, johdettua ja riittävästi resursoitua.
 - ▶ Geldof 1999

Eteenpäin pääsyn dilemma: vastaanottaako yhteiskunta?

- ▶ Kun nuorilla on halu päästä ja pärjätä koulutuksessa ja löytää paikkansa työelämässä, onko yhteiskunnassa halua, keinoja ja mahdollisuutta ottaa vastaan ja tukea esim. erilaisia oppijoita ja työntekijöitä?
- ▶ Onko siirtymiin tarjolla tukea?
- ▶ Tai onko ylipäättään korkean työttömyyden, taantumana aikana yhteiskunnassa mahdollisuuksia integroida nuoria työelämään?
- ▶ Yksilölliset polut, työnetsintätoiminta, yritysysteistyö, yhteisöllinen tuki, pehmusteet?

Yhteiskunnan palveluissa tarvitaan pohdintaa

- ▶ millaisia osallistumisen paikkoja ja pakkoja nuorille on tarjolla
- ▶ Kun nuorille halutaan tarjota osallisuutta, kansalaisuutta ja arjen hallinnan taitoja, tasapainoillaan
 - ▶ nuorten omien valintojen / yhteiskunnan tarpeiden ja ihanteiden välillä
 - ▶ auktoriteettien / itsemääräämisoikeuksien välillä
 - ▶ realiteettien / toiveiden välillä.
- ▶ Tarvitaan aktiivista osallisuuteen liittyvää pohdintaa ja nuorten kuuntelemista ja kunnioittamista. (Määttä & Aaltonen 2016)

KIITOS

Mirja Määttä

mirja.maatta@ely-keskus.fi

Elinkeino-, liikenne
ympäristökeskus

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto